

LANDSBYGDENS BÄSTA 2010

Fakta om Landsbygdsnätverket:

Drivs inom ramen för Sveriges landsbygdsprogram 2007-2013 och ska stärka genomförandet.

Samlar myndigheter och organisationer som är engagerade i arbetet med att utveckla den svenska landsbygden.

Är ett forum för att utbyta information, erfarenheter och metoder mellan intressegrupper, myndigheter och experter på lokal, nationell och internationell nivå.

Samlar, analyserar och sprider information om situationen på landsbygden och om landsbygdsprogrammets möjligheter.

Leds av en styrgrupp som fördelar medel till aktiviteter inom ramen för nätverkets verksamhet.

Är kontaktpunkt för Leadergrupperna i Sverige.

Samtliga texter i broschyren är skrivna av Agneta Borgström.

Vinnarna på Landsbygdsgalan kommer att föräras en ull-bagge av gutjärn.

Priset förmedlar tyngd och tradition men har ett lekfullt drag över sig i form av en spelkula i glas! Det är den svenske konstnären och mångsysslaren Peter Gadh som designat priset.

I fjol var första året som Landsbygdsnätverket anordnade en landsbygds gala med utdelning av Ull-baggar. Syftet var att visa upp de allra bästa landsbygds satsningarna i landet inom ramen för det svenska landsbygdsprogrammet 2007-2013.

Landsbygdsnätverken i Europa har till uppgift att sprida goda exempel från varje lands respektive landsbygdsprogram men att göra detta i form av en tävling, där förvaltningsmyndigheterna med ansvar för programmet står för nomineringarna tillsammans med landets leadergrupper, det är ett helt nytt grepp. Och vilken succé det har blivit. Kunskaper om fjolårets nominerade, och framför allt om vinnarna har spridits brett, såväl i media, inom landsbygdssektorn som inom det europeiska nätverkssamarbetet. Att sprida goda exempel är viktigt, inte bara för att visa att de cirka 36 miljarder som finns i landsbygdsprogrammet gör nytta, utan också för att vi ska lära oss av de landsbygds satsningar som varit lyckade. Genom att dela med oss av information om den utveckling som pågår på landsbygden visar vi också vilken bredd av kunskaper, idéer och kreativitet som finns där. Jordbrukssektorn i all ära, men landsbygden omfattar mer än bara ladugårdar och åkermark. Det är med stolthet vi i denna skrift nu presenterar de nominerade till 2010 års Ull-baggepriser. Också du är välkommen att sprida kunskaperna om dessa goda exempel vidare. Vi behöver alla hjälpas åt med det liksom vi behöver hjälpas åt för att förverkliga de visioner vi har om en blomstrande framtida landsbygd i hela landet.

Peter Melin
Ordförande
Landsbygdsnätverket

Foto: Daniel Johansson

Det finns en världens bästa Karlsson. En bybo, Ingemar Karlsson, i projektet Trygga Jämtön hjälper äldre att handla mat, skotta snö eller byta säkringar. Det nytänkande hemtjänstprojektet har lett till diskussioner med kommunen om nya former av äldreboenden.

Projektnamn: Trygga Jämtön
Projektägare: Jämtöns Folkets hus förening
Kontaktperson: Göran Åberg
Kontaktuppgifter: goran.berg44@telia.com
Projekttid: nov 2009-okt 2010
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 277 600 kronor

I Jämtön kan äldre bo kvar längre hemma

I den lilla byn Jämtön i Norrbotten bor cirka 400 invånare, varav cirka ett åttiotal är över 65 år. Kommunens hemtjänst räckte inte till för alla de behov som de äldre har, vilket blev grogrund till projektet som startade för ett år sedan.

– Syftet är att äldre ska kunna bo kvar hemma lite längre. Det är bara att ringa Karlsson och så får de hjälp med att klippa gräsmattan eller sätta upp gardiner, säger Göran Åberg, projektledare bakom satsningen samt gammal bybo.

Ingemar Karlsson är nyckelpersonen och allt-i-allon som finns tillhands för de göromål som de äldre behöver. Arbetet har gett viktiga vinster för de boende enligt Göran Åberg.

– Att ha tryggheten att ringa någon är viktig och att få hjälp med vardagliga saker som man inte själv klarar. Dessutom har vi mötesplatser, som ett bykafé och olika aktiviteter, som gör att kontakten mellan de gamla blir ännu bättre. Man kan slå sig ner och prata över en kopp kaffe, säger Göran Åberg.

Projektet startade med att Luleå Kommun frågade Jämtöns Folkets hus förening om den var intresserad att driva ett pilotprojekt för

att hjälpa äldre. Inspirationen kom från ett irländskt EU-projekt, Older for older. Föreningen fick stöd från landsbygdsprogrammet och kommunen satsade sin arbetstid som medfinansier.

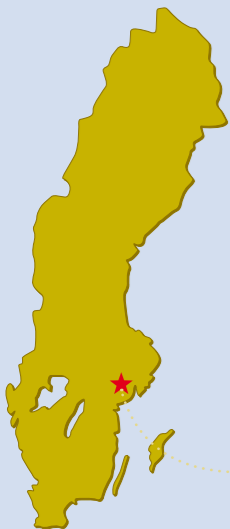
– Med projektpengarna har vi kunnat anställa Karlsson på halvtid, ordna kontorsinventarier, datautrustning och arbetskläder, säger Göran Åberg.

Utöver bykaféet, som också ingår i projektet, ordnar föreningen datakurser, och ibland också storbildsevenemang med ishockeymatcher eller biofilm.

– Vi har fått en fin gemenskap i byn med hjälp av projektet, säger Göran Åberg.

På sistone har projektet lett till diskussioner med kommunen om att utveckla äldreomsorgen.

– Vi har spånat tillsammans om fortsättningen av projektet, till exempel om behovet av nya former av äldreboenden i byarna. Vissa tankar finns om att ordna ett fastighetsbolag i byn, säger Göran Åberg.

Projektname: Sörmlands Matkluster
Projektägare: Sörmlands matkluster ekonomiska förening
Kontaktperson: Magnus Åberg
Kontaktuppgifter: info@matkluster.se
Projektid: dec 2008-dec 2010
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 500 000 kronor
Vill du veta mer: www.matkluster.se

Sörmland vill bli Sveriges Toscana och matregionen framför andra. Visionerna är många i projektet Sörmlands Matkluster som arrangerar rabarberfestival, bondens marknad och aptitrunda. I en förening samverkar 60-talet lokala producenter, odlare och företag.

Matkluster med samarbete från jord till bord

– Vi är en länstäckande ekonomisk förening som arbetar för att gynna hantverksmässigt framställd mat från regionen. Vi har vida ramar och vill att våra medlemmar ska representeras från jord till bord. Därför har vi inte bara bönder och odlare med utan också livsmedelsföretag, restauranger, reklambyråer och andra som arbetar med mat, säger Magnus Åberg, styrelseledamot i föreningen.

I medlemslistan syns allt ifrån Rinkeby struts & kalkon till Jürss mejeri AB och Flens kommun samt formgivaren Ekografill AB. I det stora nätverket pågår ständigt utbyten. Träffar, möten och annan dialog är viktigt för föreningen som syftar till att öka matkompetensen med hjälp av varandra. Tanken är att se till att medlemsföretagen utvecklas till att bli levande och lönsamma verksamheter, en förutsättning för att bygden ska kunna leva vidare. Glädjebeskedet förra året om pengar från landsbygdsprogrammet för att utveckla en webbplats för att sprida information samt skapa en verksamhetsplan, har betytt mycket.

– Att som vi gjort få igång ett länsövergripande arbete kring mat är oerhört viktigt. Vi hoppas och tror att utvecklingen för hantverksmässigt framställd kvalitetsmat i Sörmland bara har börjat, och att det om låt oss säga tio år, är en självklarhet för sörmlänningar och besökare i Sörmland att äta lokal kvalitetsmat, säger Magnus Åberg.

Fokus i nuläget i matklustret, som leds av en styrelse, är att stödja de projekt som redan är igång och vänta med att driva nya idéer som pockar på från andra. Medlemmarna är många och ibland har det varit en utmaning att ”få alla aktörer åt samma håll”, menar Magnus Åberg:

– Vi vill få igång projekt, men alla ser inte alltid medlemsnyttan med dem. Bara att synliggöra alla som är med i klustret är ett stort arbete. Men de relativt små hinder som finns kommer att överbyggas. Och vi har kommit långt på vägen, säger Magnus Åberg.

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSPROJEKT

Foto: Jonatan Nilsson

Foto: Henrik Wester

En guide från ett viltsafari och en strateg från myndighetsvärlden. Tillsammans skapade duon Marcus Eldh och Henrik Wester utbildningen Ekoturism i praktiken i Västmanland. Utifrån kursen utvecklar turismföretagen sina tjänster och får fler betalande kunder.

Turismföretag utbildas för att få eko-stämpel

Tanken med Ekoturism i praktiken är att få fler turismföretag i länet att erbjuda miljövänliga upplevelser och tjänster. Snart har två utbildningar, vilka omfattar tolv heldagar vardera, genomförts.

– Utbildningsverksamheten syftar till att höja kvaliteten och utveckla företagen, så att de slutligen kan certifiera sig enligt Naturens Bästas kriterier, säger Henrik Wester, projektledare och turismutvecklare vid Västmanlands Kommuner och Landsting, som står bakom projektet som tilldelades pengar först för 2009, och senare en ny utbildningsomgång för 2010.

Ett tydligt behov av fler högkvalitativa naturbaserade upplevelser behövdes i länet enligt Henrik Wester som snart ser resultat i form av fler kvalitetsmärkta upplevelser.

– Flera av deltagarna har ansökt till Ekoturismföreningen, ett par har märkts med Naturens Bästa och flera är på gång, säger han.

Han leder verksamheten tillsammans med Marcus Eld, som är vilt-

Projektnamn: Ekoturism i praktiken
Projektägare: Västmanlands Kommuner och Landsting
Kontaktpersoner: Henrik Wester och Marcus Eldh
Kontaktuppgifter: henrik.wester@vkl.se
Projektid: jan-dec 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 2009: 146 200 kronor
Vill du veta mer: www.vkl.se och gå vidare under Turismfunktionen och sedan Projekt & utbildningar.

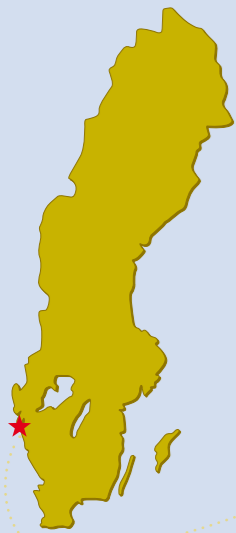

guide med djursafari i den egna verksamheten Skogens konung. Med Marcus praktiska kunskaper, och Henriks strategiska sådana, hjälper de företagen att utvecklas. I utbildningen utgår de även från Ekoturismföreningens utbildningsmaterial samt anlitat dess personal som föreläsare. Utbytena mellan deltagarna blir enligt Henrik Wester bara bättre om företagare, föreningar och kooperativ från vitt skilda verksamheter deltar. De lär av varandra, får insikter och finlipar verksamheterna. Ett exempel är prissättningen och värderingen av den egna verksamheten.

– En företagare som lett tvåtimmarsvandringar med mat och guidning, som tidigare bara tagit 150 kronor per deltagare, har nu höjt priset till 500 kronor, säger Henrik Wester.

Att projektet haft en tydlig förankring i bygden har varit viktigt.

– Vi har en medveten strategi för att få igång en utveckling utifrån de lokala resurser som finns. Vi tar inte heller in inhyrda föreläsare utan rekryterar alla resurspersoner regionalt, säger Henrik Wester.

Projekt namn: Hållö kapell
Projektägare: Hållö kapellförening
Kontaktpersoner: Bertil Abrahamsson och Leif Larsson
Kontaktuppgifter: abraham.b@telia.com
Projektid: feb-okt 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 310 000 kronor
Vill du veta mer: www.hallokapell.se

Sveriges mest levande altartavla.
Utsikten från fönstret på Hållö kapell över brusande västerhav och rosa granithällar får besökarna att häpna. Ett alldeles unikt ekumeniskt kapell har byggts av ett gammalt maskinrum på den kända fyrplatsön utanför Smögen.

Ett rum med utsikt på Hållö

Att förvandla ett gammalt maskinhus med oljemotorer till ett rofyllt ekumeniskt kapell kan låta som en omöjlig uppgift. Men med hjälp av ett antal energiska pensionärer med många idéer genomfördes hela projektet. Finansieringen fick de hjälp med.

– Vi fick 310 000 kronor från landsbygdsprogrammet för att kunna renovera. Pengarna har varit avgörande för arbetet. Därtill fick vi pengar från en bankstiftelse, lokala företag och enskilda personer som sponsrat arbetet. Totalt fick vi ihop 1 010 000 kronor, säger Bertil Abrahamsson, som är ordförande i Hållö kapellförening.

Föreningen bildades 2007 då tankarna börja spira kring att köpa det gamla maskinhuset av Sjöfartsverket. Maskinhuset användes för att framställa reservdelar till fyren som ligger strax intill. Föreningen hade en klar bild om att bygga ett kapell i stil med det Capella ecumenika som finns på en ö utanför Söderköping. Sagt och gjort, för 25 000 kronor köptes byggnaden 2008. Under året fick föreningen också ett godkännande för ombyggnation från Riksantikvarieämbetet.

Nästan ett år av sanering och rivning av den tidigare interiören tog

det innan byggarbetare kom och färdigställde kapellet. Bertil Abrahamsson är oändligt stolt.

– Det är ett så sagolikt vackert hus och vi har nog Sveriges mest levande altartavla med utsikten, säger han.

Han ser vikten av ett kapell både för ortsbefolkningen och kustsamhället, men också för turismen som ett sätt att attrahera besökare. Många turister tar skärgårdsbåten ut till kapellet, som är öppet från maj till september. Högsäsong är naturligtvis under sommaren då det är gudstjänst varje söndag. Det har också blivit vanligt att byta ringar på den lilla ön.

– Förut gifte sig folk på klipporna, ibland i regn och blåst vilket kanske inte var så kul. Nu finns kapellet och en festlokal en bit bort. I år har vi hittills haft så många som 35 vigslar och fem barndop, säger Bertil Abrahamsson.

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSPROJEKT

Foto: Daniel Johansson

Foto: Daniel Johansson

På somrarna driver de Bo på lantgårdskoncept. På vintrarna hjälper de ett företag som gör däcktester. Lantbrukarna vid Skatauddens lantgård har i högsta grad ett diversifierat jordbruksföretag med året-om-verksamhet.

Namn på företaget: Skatauddens lantgård AB
Projektägare: Skatauddens lantgård AB
Kontaktperson: Iréne och Ulf Johansson
Kontaktuppgifter:
irene.oja.johansson@alvsbyn.net
Projektid: mars-dec 2009 samt mars 2009-mars 2011
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 231 555 kronor resp 287 000 kronor

Lantbrukare utökade boendemöjligheter

Gården ligger i det natursköna området Lillkorsträsk strax intill en sjö utanför Älvsbyn. De betande korna håller ängarna öppna. Naturen lockar också alla de semesterfirare som varje sommar kommer för att uppleva lantgårdens djur, fiska, bada från bastuflotte och njuta av midnattssolen. Men gården, som också sköter 70 mjölkkor, har de senaste femton åren breddat sin verksamhet.

– Från november till mars blir vi entreprenörer när det tyska däckföretaget Pirelli tillsammans med testföretaget Arctic Falls hyr in sig hos oss, säger Iréne Johansson som driver gården tillsammans med sin man Ulf. Varje vinter utförs tester av vinterdäck på land- och isbanor på sjön. Företagen hyr gårdens garage för fordon och däckförvaring samt kontor. Dessutom hjälper gården till med att preparera isen inför testkörningar genom att packa snön, luckra upp isen med torvfräs eller frysa ny blankis. – Vår gödseltunna fylls helt enkelt med vatten under vintrarna som vi sedan kör ut på sjön och banor, säger Iréne Johansson. För att kunna utöka affärsverksamheten under åren har gården varit tvungen att bygga fler garage och lokaler. Just nu på-

går ett byggprojekt med stöd av landsbygdsprogrammet. – Under förra året beviljades vi pengar för att bygga ut en stuga med fler logiplatser, kök, toalett och dusch som kommer att stå klar under 2011. Under 2008 fick vi också pengar för bygge av ny panncentral för ved och flis, som gett lägre uppvärmningskostnader, säger Iréne Johansson. I framtiden kommer de att få plats att hysa flera företag samtidigt. Under mars till november pågår nämligen vindkraftsbygge i området som troligen kräver boende. Under andra tider på året kommer arbetslag, bland annat från Skogsforsk och Riksskogstaxering, som kan komma att behöva sovplatser. Det är tack vare de ekonomiska bidragen som de har kunnat vidga gårdens verksamhet så snabbt, förklarar Iréne Johansson:

– Vi tordes inte bygga och ta för stora lån själva. Nu har vi kunder som är här året om och gården lever.

Namn på företaget:
Hällnäs handelsträdgård AB
Projektägare: Hällnäs handelsträdgård AB
Kontaktperson: Björn Isacson
Kontaktuppgifter: info@hallnas.nu
Projektid: juni 2008- april 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 700 000 kronor
Vill du veta mer: www.hallnas.nu

Krukor med sallat och kryddor odlas på miljömässigt vis på Hällnäs handelsträdgård i Västerbotten. För att få hållbara transporter samordnas dessa med Norrmejerier, vilket sparar både pengar och miljön. Nya odlingsystem testas nu tack vare landsbygdsprogrammet.

Miljövänlig trädgård spirar med hjälp av företagsstöd

– Vi värmer upp våra växthus varsamt på vintern med biobränsle, flis, från skogarna här och transporterar ut våra varor med Norrmejerier som når ut överallt, säger Björn Isacson, som äger familjeföretaget som ligger sju mil väster om Umeå.

De gigantiska växthusen, som täcker 40 000 kvadratmeter, är inte de miljöbovar som de vanligtvis framställs som. I Hällnäs värmer solen upp plantorna sommartid och under vintern de assimilationslampor som hänger över växträderna. För att spara energi vintertid täcks taket med energiväv och väggarna med ett 10 millimeter tjockt plastlager av polykarbonat. Genom flispannor, vars vattenburna värme sprids genom ledningar i golvet, värms växthusen upp till lägsta möjliga inomhustemperatur.

– Vi värmer enbart upp till 16 grader inomhus. Mer behövs inte, säger Björn Isacson.

För de KRAV-odlade kryddorna testas de miljömässiga alternativ som att använda torvkruka i stället för den gängse plastkrukan, men också andra innovativa idéer, berättar han:

– Vi vill ta bort krukan helt och leverera klippta kryddor i miljövänlig plastfolie, i bubblor, med minskad syrehalt för att göra kryddorna mer köldtåliga, säger Isacson.

Under de senaste åren har handelsträdgården vuxit kraftigt till att vara en av de tre största producenterna vad gäller kryddor och sallat i kruka. För att kunna expandera än mer har de under de senaste tio åren investerat 20 miljoner kronor. Förra året fick trädgården pengar från landsbygdsprogrammet som hjälpt till att skynda på utvecklingen, menar Isacson:

– Vi testar nu nya odlingsystem för sallat och kryddor.

Företaget har blivit en viktig arbetsgivare på den västerbottniska landsbygden med 25 anställda. Dubbelt så många arbetar där under sommartid.

– I dag har vi en ökande omsättning på kryddor och sallad på 30 miljoner kronor årligen medan blommorna ger 12 miljoner, säger Björn Isacson, som i dag har flest kunder lokalt, bland annat ICA, Konsum Nord och Konsum Norrbotten.

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSFÖRETAGARE

Foto: Simon Lundström

Foto: Daniel Johansson

Inga lyckliga grisar, däremot i högsta grad välmående grisar. Så beskriver företaget Nibble lantbruk sin kvalitetsmedvetna uppfödning av gårdsgrisar. Projekt kring eget varumärke, lufttorkning av skinka, och snart Sveriges första grisby, pågår.

Delikatesser framställs av välmående gårdsgrisar

Sedan början av 1970-talet har Sven-Erik Johansson, och på senare år sonen Magnus, drivit utvecklingen av grisuppfödning i Sverige på gården utanför Västerås. Många är de milstolpar i svensk djurhållning som satts av gården. Ja till frigående suggor och planerad uppfödning, nej till kemiska tillsatser och svinproduktion. Under åren har verksamheten skapat sina egna rutiner för att få god djurhållning, engagerade skötare och bra foderströmmar till sina grisar. Sedan tolv år tillbaka levererar de två gånger per vecka till slakterier i Skövde som sedan säljs under varumärket Nibble gårdsgris. Hela tiden har de medvetna konsumenterna varit styrande.

– De ville veta var köttet kom ifrån, vad det innehåller och köpa ett välsmakande kvalitetskött samtidigt som vi naturligtvis ville vidareutveckla vår verksamhet. Människor åker också utomlands och får matinfluenser därifrån, vilket också har påverkat oss, säger Sven-Erik Johansson.

Trots alla framgångar är lönsamheten ansträngd för en djurbonde i dag. Pengar från landsbygdsprogrammet i form av företagsstöd var

Namn på företaget: Nibble lantbruk AB

Projektägare: Nibble lantbruk AB

Kontaktperson: Sven-Erik och Magnus Johansson

Kontaktuppgifter:

sven-erik.johansson@nibble.se, 070-519 17 05

Projektid: aug 2008- dec 2012

Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 800 000 kronor

Vill du veta mer: www.nibble.se

därför viktiga för gården i flera avseenden, förklarar Sven-Erik Johansson:

– Vi har kunnat utveckla ett eget varumärke samt under tre år satsat på lufttorkning av skinka.

Dessutom håller gården på att förverkliga sin nästa idé: Sveriges första grisby. Enkelt uttryckt, en mini-lantgård uppbyggd av ett stort antal mindre hus för grisar, häckar och trädplanteringar för att grisarna, skötaren och miljön ska må så bra som möjligt. Detta är alltid ledstjärnan i arbetet.

– Att grisarna leker, äter och är välmående på alla sätt, ett bättre mått än att tala om lyckliga grisar. Vi producerar inte grisar, vi föder upp dem, säger Sven-Erik Johansson.

Han tror att företaget med dess projekt betyder mycket för landsbygden. Om inte verksamheter finns där året om kommer den att stängas ned i framtiden.

– Det måste finnas människor som bor och arbetar på landsbygden, och har god lönsamhet, för att få den att leva.

Namn på företaget: Kvarnen i Hyssna Melltorp Såg AB
Projektägare: Melltorp Såg AB
Kontaktperson: Catharina Johansson
Kontaktuppgifter: melltorp_sag@spray.se tel 0320-38023
Projektid: dec 2008 – sept 2010
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 500 000 kronor
Vill du veta mer: www.kvarnenihyssna.se

Först restaurering av byggnader, sedan kafé och nu pensionat och spa. Kvarnens pensionat i Hyssna och dess kulturhistoriska omgivning lockar allt fler övernattningsgäster sedan boendet byggts ut. Allt har byggts med miljötank: bergvärme, solvärme och LED-belysning.

Miljövänligt pensionat byggdes vid gammal kvarn

Året var 1999 och Hans och Catharina Johansson, nuvarande ägare till Kvarnen i Hyssna, ställdes inför ett svårt val. Hans hade just köpt loss sågen av sina bröder, men frågan var om de skulle låta kvarnbyggnaden sönderfalla eller ta tag i saken. De såg potentialen och började renovera byggnaderna under flera år. Turbinfärororna var fyllda av jord och taket var på väg att rasa in. Kvarnkammaren, som var nedriven, byggdes upp igen. Så småningom kom planen om ett kafé till och en ny bakstuga byggdes. Under 2008 inleddes arbetet med att bygga ett pensionat med åtta högklassiga rum samt ett spa där den gamla bysmedjan tidigare låg.

– Tack vare pensionatet växlar vi över till en ny inriktning där vi kan ta emot fler gäster. Man kan säga att vi har utvecklats i en trappstegsmodell sedan vi startade kaféet 2002, säger Catharina Johansson, som förädlat den historiska miljön, som ligger nordväst om Kinna.

Hon tror att de snart kan leva på verksamheten året om. Att de fått projektmedel från landsbygdsprogrammet var helt avgörande.

– Detta blev ett stöd i ryggen och ökade vår trovärdighet gentemot banken så att vi kunde ta ett banklån.

Med projektpengarna kunde de satsa på en genomtänkt värmeförsörjning som blev kostsam, däribland LED-belysning, solvärme och installation av bergvärme. Målet är att få Svanen-märkt verksamhet.

– Eko- och miljötanket är viktigt för oss. Många stora företag, som vi vill locka, har dessutom kravet att bo miljövänligt, säger Catharina Johansson.

Plötsligt har den 400 år gamla industrimiljön blivit en hypermodern verksamhet med bredd, som kan ta emot bröllopgäster, konferenssällskap, privatgäster som vill bo nära naturen eller bara dagsgäster som vill fika. Framtiden för bygden i området ser hon positivt på och hon märker att andra färgas av deras arbete.

– Andra blir inspirerade. Jag känner några köttbönder som ska öppna en köttbutik och en annan person som vill starta en örtagård. Med rätt idé och tank går det att göra någonting, säger Catharina Johansson.

NOMINERAD TILL ÅRETS LANDSBYGDSFÖRETAGARE

Foto: Daniel Johansson

Foto: Daniel Johansson

Guldvaskarskola, familjefiske och skattjakt för barn. Projektet Barn i Bergslagen öppnade en ny sajt där alla lokala resmål för barnfamiljer presenteras. Genom marknadsföring på mässor, i sociala medier och annonser hoppas projektledarna på en tillströmning av besökare.

Projektnamn: Barn i Bergslagen
Projektägare: Tursam ekonomiska förening
Kontaktpersoner: Susann Rickan, Anna Magnusson
Kontaktuppgifter: info@barnibergslagen.se, info@leaderbergslagen.se
Projektid: maj 2009-okt 2010
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 1 102 700 kronor
Vill du veta mer: www.barnibergslagen.se

Hela Bergslagen för barn med ett enda klick

– Syftet med vårt projekt är att utveckla hela Bergslagen så att barnfamiljer hittar hit. Vi vill även haka på trenden med att svenskar reser mer inom landet och därigenom få dem att intressera sig för vårt område, säger Susann Rickan.

Hon är tillsammans med Anna Magnusson projektledarna bakom hemsidan. Som friluftsintrasserade småbarnsföräldrar såg de behovet av en pånyttfödelse för Bergslagen som mest andades ”gruvsamhälle, mörk och mystisk region”. Arbetet med hemsidan handlade inte om att ”göra nytt” utan om att lyfta fram de värden som finns.

– Vi vill utnyttja det som Bergslagen har. Det behövs inga stora badhus eller komplex för att locka barn. De är lika intresserade av skogen, vandring och paddling. Men vi märkte att företagen här hade svårt att nå ut. Genom att samla all information på ett ställe blir slagkraften större. Med ett klick når man all information, säger Anna Magnusson.

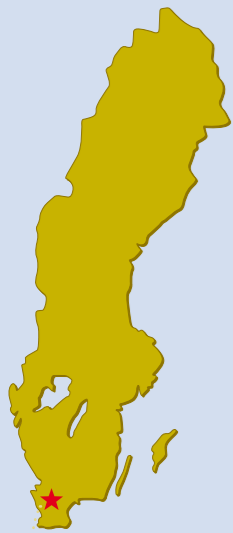
Den regionala turistföreningen Tursam beviljades leadermedel för projektet som leddes av de två tjejerna. Medfinansiering kom även

från kommunerna i Leader Bergslagen. Från start har projektet hjälpt turistföretagen att produktutveckla, paketera och marknadsföra boende eller olika aktiviteter, vilket bidragit till nya tänkesätt.

– Ett exempel är en fårfarmare med osttillverkning dit man nu kan komma och mata får, ett annat företag har gjort en tipsrunda för familjer i skogen, säger Anna Magnusson.

Än så länge finns ingen mätningar om hur många fler turister eller bokningar som tillkommit tack vare hemsidan. Hemsidan har i dag 100 besökare dagligen och marknadsför ett 50-tal företag och föreningar. Alla aktörer med natur- eller kulturprofil som riktar sig till barn deltar gratis på hemsidan. Som ”motmedel” sporras de att nätverka för att få gång en diskussion kring den lokala turismen. Sidoeffekter av detta märks i regionen.

– Kommunernas förvaltningar, organisationer och projekt har fått upp ögonen för familjen och barnen, säger Susann Rickan.

Projektname: Förstudie Utvecklingsprojekt Röstånga

Projektägare: föreningen Röstånga Tillsammans

Kontaktpersoner: Nils Phillips

Kontaktuppgifter:
info@rostangatillsammans.se

Projektid: aug-dec 2009

Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 161 956 kronor

Vill du veta mer:
www.rostangatillsammans.se

En kulturförening är lika viktig som en knattetränare och en byskola, allt bidrar till utveckling. Orden kommer från Nils Phillips, projektledare i skånska Röstångabygden. En förstudie har genomförts inför ett samarbetsprojekt om bygdens utveckling.

Tillsammans blir Röstånga starkare

Röstångabygden i nordvästra Skåne, som bland annat består av byarna Röstånga, Ask, Nackarp och Härsnäs, bildades våren 2009 den ideella oberoende paraplyföreningen Röstånga Tillsammans. Tanken är att föreningen ska initera, samordna och utveckla insatser som gynnar området.

– På landet kan man aldrig ta något för givet, allt är nedläggningshotat, säger projektledaren Nils Phillips, och förklarar att ingen fråga är för stor, eller för liten, för att tas upp.

– Vår poäng är att allt bidrar till byns utveckling, allt hänger ihop och påverkar vartannat. Att träna knattarna i fotboll, bevara ICA-butiken eller se till att skolan inte läggs ned, allt behövs, menar Nils Phillips.

Orden sprutar ur honom. Han är eldsjelen som ser hur insatser kommit till av bygdens befolkning. Förra året beviljades föreningen Röstånga Tillsammans leadermedel för en förstudie om hur ett lokalt samarbetsprojekt ska organiseras. Viljan att samarbeta var stark från början. Av de 850 invånarna har ungefär 100 engagerat sig i samtal

och diskussioner. Fem olika utvecklingsgrupper om boende, skola, natur, kultur och näringsliv har bildats. En gemensam projektledare för alla grupper har lett till synergieffekter och ”tvärgrupper”. Planer har smidits och realiserats, en sådan är konsertarrangemang i stationshuset.

– Förra året spelade Timbuktu och 300 personer kom. Hälften av dem hade aldrig varit i Röstånga förut. Dagen efter stannade många kvar, vandrade i skogen och såg sig omkring. Detta är ett sätt att få folk att hitta till Röstånga, säger Nils Phillips.

Planer finns också att anlägga egna cykelstigar, skaffa kollektiv ”kulturbuss” för utflykter och påbörja byggprojekt av ekobyar. Arbetet går nu över till praktisk handling i ett beviljat leaderprojekt under 2010-2011 på 1,7 miljoner kronor. För en region som präglats av utflyttning och ont om jobb är det A och O att vända utvecklingen.

– Om vi bara hittar en plattform för utveckling, och samsyn, klarar vi detta själva, säger Nils Phillips.

NOMINERAD TILL ÅRETS LEADER

Foto: Jonatan Nilsson

Foto: Anna Fredriksson

Ett projekt som får torsken att återvända, gynnar friluftslivet, bådär gott för turismen och ger en skjuts för företaget. I leaderprojektet Utveckling av 8 fjordar vid Orust och Tjörn finns många naturliga kopplingar mellan bättre havsmiljö och landsbygdsutveckling.

Levande fjordar väcker liv i kustsamhällen

Badvikarna började växa igen av alger och fisket försämrades, vilket gjorde att kommunmedborgare tryckte på och ville se förbättringar. Detta var upptakten till det treåriga projektet kring fjordarna innanför Orust och Tjörn.

– Det handlar om åtgärder som kan göra livet havet renare och hjälpa djurlivet i kustzonen som att till exempel anlägga boplatser för havsörn. Detta ger också mervärden för turistföretag, säger projektledaren Niclas Åberg.

Förra våren hittades lekmogen torsk i Havstensfjorden, som kan vara en effekt av det skonsamma fiske som har varit projektets hjärtefråga. Under våren 2010 infördes också nya regler om fiskebegränsningar i fjordarna, dels utsågs fredade områden där inget fiske alls får ske, dels kom beslut i andra områden om att använda selektiva fiskeredskap som grovmaskiga nät. På andra håll har projektet lett till att ny fiskenäring har introducerats som gett positiva miljöeffekter.

– Musselodlingar ger i sig miljövinster, eftersom musslor tar upp

Projektnamn: Utveckling av 8 fjordar

Projektägare: Orust, Kungälv, Tjörn, Stenungsund och Uddevalla kommun, samt Naturskyddsföreningen och Sportfiskarna.

Kontaktpersoner: Niclas Åberg

Kontaktuppgifter:
niclas.berg@stenungsund.se

Projekttid: jan 2009–dec 2011

Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 1 390 988 kronor

Vill du veta mer: www.stenungsund.se, gå in på Miljö, sedan Miljö och hälsa, sedan 8 fjordar.

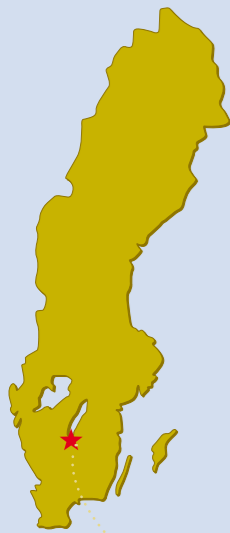
överflödig näring i havet. Dessutom skapar vi nya arbetstillfällen i regionen, säger han.

När livet i havet återhämtar sig startar också nytänkande upplevelseföretag.

– Havskraft- och krabbsafari finns i Marstrand och aktiviteter för att se vandrande laxöring i Uddevallatrakten, säger Niclas Åberg.

Projektet stöds av fem kommuner, Orust, Tjörn, Stenungsund, Kungälv och Uddevalla samt Naturskyddsföreningen och Sportfiskarna. Finansieringen utgörs av cirka 1,4 miljoner kronor i leadermedel under tre år plus medfinansiering från kommuner, organisationer och privatpersoner. Arbetet har varit konstruktivt från start vilket enligt Niclas Åberg beror på systematiskt arbete över kommungränser.

– Genom att vi från början gjorde en kunskapsinventering stod vi alla på samma plattform och kunde urskilja viktiga frågor. Sedan hade vi en styrgrupp och olika mindre arbetsgrupper för fiske, miljö, natur och företagande, vilket ledde framåt, säger Åberg.

Projektname: Från idé till företag – Grön omsorg
Projektägare: LRF
Kontaktperson: Ingrid Whitelock
Kontaktuppgifter: ingrid@whitelock.se
Projektid: sept 2009 – maj 2010
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 469 640 kronor
Vill du veta mer: www.lrf.se/garden/omsorg

Ta hand om kaninerna och sköta köksväxtodlingen är exempel på sysselsättning på landsbygdsföretag för människor med särskilda behov. Flera vinster märks i leaderprojektet Grön omsorg som startat utbildningar för lantbrukare för att få dem att satsa på ny affärsverksamhet.

”Nu får jag själv ta hand om andra”

Projektledaren Ingrid Whitelock märkte att intresset och nyfikenheten tidigt fanns bland traktens lantbrukare för så kallad grön omsorg: att erbjuda sysselsättning på lantgårdarna för människor med sociala behov, begåvningshinder eller funktionshinder. Vinsterna blir många för både individ och samhälle, förklarar hon:

– Det finns en tydlig win-win situation. Detta kan vara ett sätt att utveckla och få nya landsbygdsföretagare, ofta kvinnliga företagare, som ofta har intresse av omsorg. Dessutom finns det ett stort behov av daglig verksamhet för den kommunala omsorgen, säger Ingrid Whitelock, även sakkunnig inom LRF i Jönköping.

Arbetet är ett samarbetsprojekt mellan LRF och fyra leaderområden, Västra Småland, Sommenbygd, Mitt i Småland och Astrid Lindgrens hembygd, som satte samman ett utbildningspaket efter att ha inventerat behoven hos länets tretton kommuner. Leaderområdena fick pengar från landsbygdsprogrammet medan LRF var medfinansierare och bidrog med 50 000 kronor. Efter en första utbildningsomgång

med åtta träffar förra hösten är redan nya företag på språngbrädan.

– Tretton nya företagare är i förhandling med kommunerna kring att sluta avtal. Processen kan ta ett tag, men många är redan igång med provverksamhet, säger Ingrid Whitelock, som också påpekar att omsorgsverksamhet, som omfattas av lagar, gör att urvalet av aktörer tar sin tid.

Hon tycker att projektarbetet löpt ovanligt smidigt och låter nästan överraskad över de reella resultat som uppnåtts på kort tid. På sikt leder projektet troligen till ökat företagande på landsbygden på samma gång som goodwill sprids till tätorterna kring landsbygden. Kunskaperna om människor med behov ökar också. Hon ser arbetet som ”ett snyggt exempel på hur djur, natur och samhälle kan samverka”, där rollerna också är ombytta.

– Bäst sammanfattar man detta med vad en tjej sa efter att ha varit kanin-chef: ’nu är det jag själv som får ta hand om andra’, säger Whitelock.

NOMINERAD TILL ÅRETS LEADER

Foto: Jonatan Nilsson

Foto: Leif Björk

Stoltheten för kulturresevatet och den tvåhundraåriga lappländska byn Gallejaur är märkbar för norrbottningarna. Knuttimrade hus, gårdar och ängsmarker lockar numera tusentals turister. En utställnings- och informationsverksamhet har byggts upp.

Projektnamn: Projekt Gallejaur
Projektägare: Gallijar-Järvlia Kulturbbygdsförening
Kontaktpersoner: Leif Björk, Crister Lövgren
Kontaktuppgifter: gallijar-jarvlia@swipnet.se
Projekttid: mars 2009-mars 2011
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 2 700 500 kronor
Vill du veta mer: www.gallejaur.com

”Gallejaur är det finaste som finns i Norrbotten”

– Med projektmedlen har vi ställt i ordning betesmarker för våra får samt öppnat en publik verksamhet där folk kan titta på den gamla agrara miljön, hur man levde och bodde, säger Crister Lövgren, en av projektledarna bakom arbetet i byn Gallejaur.

Det är Gallijar-Järvlia Kulturbbygdsförening som står bakom Projekt Gallejaur och beviljats 2,7 miljoner kronor plus offentlig medfinansiering. Medlen har använts för att bygga ett informationscentrum med kafé, som i somras hade en utställning om gamla tiders mediciner. Guidade vandringar i byn, informationsmaterial samt en ”skolväska” med pedagogiskt material till skolor har också tagits fram av föreningen. Besökssiffrorna visar att man är på rätt väg.

– I somras hade vi 4000 besökare. De kan jämföras med förra årets 1100 besökare, säger Crister Lövgren, som tillsammans med projektledaren Leif Björk fått mycket uppskattning från lokalbor och andra.

– Detta är det finaste som finns i Norrbotten, hör vi folk säga. Jag tror att byn och resevatet kan betyda oerhört mycket för lands-

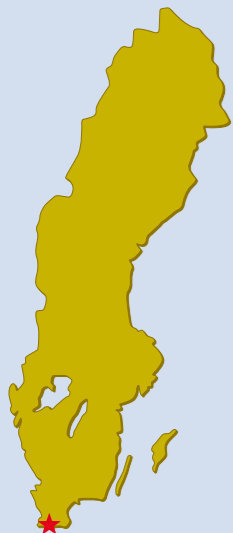
bygden. Bara det faktum att vi kan anställa tio-tolv personer varje sommar för restaureringsarbeten, guidningar, sköta kaféet och besökscentrum är viktigt i en glesbygd, säger Leif Björk.

Den lilla byn vars närmaste grannby är Järvträsk, och närmaste tätort Arvidsjaur sex mil bort, ligger onekligen isolerad i Lappland. Men restaureringen av de timrade husen, skötseln av hagar och ängar och betande får har skänkt liv åt trakten igen. Leif Björk tror att byn i sig kan skapa ett intresse för människor att vilja bo närmare naturen:

– Ju fler som bor i städerna desto mer exklusivt blir det att bo på landsbygden. Vi tror att vårt projekt kan göra att människor vill flytta ut.

På frågan om det finns några lärdomar att dra från projektet svarar Leif Björk att myndigheters regler ibland är svåra att applicera i en verklighet.

– EU-lagstiftningen om djurhållning var väl lite svår att stämma överens med våra 1800-talsgårdar. Men vi jobbar på lösningar, säger han och skrattar.

Projektname: Tullstorpsåprojektet
Projektägare: Tullstorpsån Ekonomisk Förening
Kontaktpersoner: Johnny Carlsson
Kontaktuppgifter:
johnny.carlsson@trelleborg.se
Projekttid: feb 2009-dec 2013
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 600 000 kronor i leadermedel samt 3,4 milj kronor till markägarna
Vill du veta mer: www.tullstorpsan.se

Om fem år ska renare vatten rinna från Tullstorpsån ut i Östersjön. Målet har satts av ett 90-tal markägare som i ett samarbetsprojekt återställer ett helt vattendrag. En visningssträcka har byggts för besökare som kan njuta av nya våtmarker, fågelliv och lekande havsöring.

Lantbrukare räddar Östersjön

Jordbruket kring Tullstorpsån på Söderslätt hade lett till övergödning i vattendrag och havet. På somrarna blev problemet uppenbart med rödbruna illaluktande algansamlingar längs sandstränderna.

– Vi vill med Tullstorpsåprojektet minska näringstillförseln till havet och uppnå god ekologisk status, men också komma till rätta med översvämningsproblematiken samt underlätta skötseln av ån. Vi vill också öka mångfalden i området, berättar Johnny Carlsson, projektledare.

Ett naturskönt område håller på att återskapas kring den tre mil långa ån med en slingrande form, flackare slänter, lummiga träd och ett friskare vatten.

– Det händer jättemycket i området. Insekter kommer tillbaka, fler fågelarter syns och havsöringen leker i de sexton nya lekplatser som vi anlagt längs visningssträckan, säger Johnny Carlsson.

Mångmiljonbelopp från Naturvårdsverket har lagt grunden för miljöarbetet. Genom Länsstyrelsen byggdes också förra året en publik två kilometer lång visningssträcka, där leadermedel har finansierat

visningsskyltar, broschyrer och hemsida. På hemsidan kan alla rapporter, information och resultat spridas till andra.

– Vi har haft många besökare som hittat hit under året, säger Johnny Carlsson, som också får många studiebesök från myndigheter, universitet och skolor.

I år har Tullstorpsån även fått leadermedel för landskapsutformning som innebär att 5000 träd och buskar hittills har planterats. Ytterligare 3,4 miljoner kronor från landsbygdsprogrammet som miljöinvesteringstöd direkt till markägarna har hjälpt till att anlägga 13 våtmarker. Målet är få 50 anlagda våtmarker - och en helt restaurerad å.

Vad kan då andra lära sig av arbetssättet i projektet? Projektledaren tror att underifrånsperspektivet är en viktig metod.

– Inga pekpinningar kommer uppifrån. Markägarna planerar, styr och genomför arbetet själva. Att så många lantbrukare är med i arbetet är också viktigt för helhetsgreppet om hela avrinningsområdet, säger Johnny Carlsson.

NOMINERAD TILL ÅRETS MILJÖSATSNING

Foto: Johnny Carlsson

Foto: Linus Höök

På mjölkförpackningarna syns glada kor och illustrationer från gårdarna. Varumärket för mjölkföretagen inom Sju Gårdar andas trygghet, igenkänning och närproducerat. Allt fler upplänningar köper mjölken, som både är KRAV- och klimatmärkt.

Klimatvänlig mjölk i rätt format säljer i butik

Mjölkbönderna på de sju gårdarna Kvarngården, Roteberg, Almunge, Östanå, Bärby, Gränome och Stabby i Uppland märkte att det fanns en växande efterfrågan på ekologiska mjölkprodukter. Samtidigt ville de komma närmare konsumenterna.

– Vi ville styra över så mycket som möjligt i kedjan gård-butik och hålla denna nära oss geografiskt. Att det blev just vi som startade på de sju gårdarna berodde på att vi kände varandra, säger Henrik Johansson, styrelseordförande i den ekonomiska föreningen Sju Gårdar.

I februari 2009 lanserade bönderna mjölkprodukter under eget varumärke efter många förberedelser. Grundtanken i verksamheten Sju Gårdar bygger på att produktionen på gårdarna ska påverka miljön så lite som möjligt, bland annat genom en hög andel egenodlad foder, inga kemiska bekämpningsmedel och ingen handelsgödsel. Sedan i juni 2010 har den KRAV-märkta mjölken klimatcertifierats enligt Svenskt Sigills regelverk.

Namn på föreningen: Sju Gårdar
Projektägare: Sju Gårdar ekonomiska förening

Kontaktperson: Henrik Johansson
Kontaktuppgifter: info@sjugardar.se, henrik.ostana@telia.com

Projektid: feb 2009-mars 2011

Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 1 500 000 miljoner kronor

Vill du veta mer: www.sjugardar.se

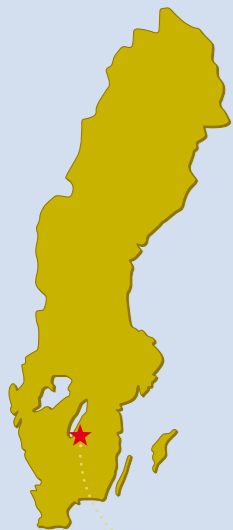
– Vi är först i Sverige med märkningen och är så glada att vi har lyckats. För att bli klimatcertifierad krävs till exempel att man arbetar med att effektivisera energianvändningen, använder grön el och att vi är utbildade i sparsam körning, så kallad eco-driving, säger Henrik Johansson.

Mjölken från gårdarna tas om hand och förpackas i Gefleortens mejeriförening i Gävle och distribueras sedan i regionen.

– Vi vill ha kortast möjliga väg mellan gård, mejeri och konsument, säger Henrik Johansson.

Efter ett drygt år av hårt arbete märker gårdarna av en ökad lönsamhet. Försäljningen av den närproducerade ekomjölken ökar allt mer i butikerna. Henrik Johansson tror att tydliga mervärden, ursprung och identitet har varit avgörande, ett resultat av ett noggrant profileringsarbete. Landsbygdsprogrammets pengar gjorde det möjligt.

– Vi tog fram en varumärkesprofil och ett koncept för vår mjölk med pengarnas hjälp. Förpackningarna marknadsför varje gård, det blir en tydlig avsändare av våra produkter, säger Henrik Johansson.

Projektname: Sparsam körning
Projektägare: LRF Konsult, Hushållningssällskapet och Sveriges Maskinringar
Kontaktperson: Sören Dahl
Kontaktuppgifter: soren.dahl@konsult.lrf.se
Projektid: dec 2008-dec 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 229 060 kronor
Vill du veta mer: www.lrf.se/Energi/Sparsa-energi

10-15 procent bränsle kan sparas in genom så kallad sparsam körning av traktor, skörde-tröska eller annat fordon. Både miljön och plånboken tjänar på bättre körstil. Ett utbildningspaket för instruktörer har tagits fram i ett projekt i Jönköpings län.

Utbildning om smart körstil skonar miljön

– När du ska lasta tungt på traktorn behöver du högt lufttryck i däcken medan du bara behöver lätt pumpade däck när du kör ut på en slirig och mjuk åker, säger Sören Dahl, projektledare för Sparsam körning samt energirådgivare vid LRF Konsult i Nässjö.

Han berättar vidare om hur rätt hjulinställning, underhåll av motorer, oljebyte, val av däck och planering av körningar kan få lantbrukare att spara bränsle, få bättre lönsamhet – och skona miljön.

– Vid körning med en frontlastare kan man till exempel tänka på att köra med jämnt motorvarvtal, använda rätt växel och rätt skopvinkel, fortsätter Sören Dahl.

Sparsam körning, eller eco-driving som är ett liknande begrepp, är helt enkelt ett naturligt sätt att hushålla med resurser. I projektet har han genomfört fyra testutbildningar med totalt 30 deltagare. Dessutom har han hållit i en instruktörsutbildning med tio deltagare från hela Sverige som är behöriga att använda materialet och köra egna utbildningar. Planen är nu att LRF ska marknadsföra kurser till lantbrukare utifrån det framarbetade kursupplägget. Kunskaperna behövs, menar Sören Dahl:

– Kunskaper om att köra rätt har jättestor betydelse för miljön och för plånboken. Sparsam körning tar sällan någon extra tid, däremot sparar du pengar.

Som konsult vid LRF sökte han pengar tillsammans med organisationen Sveriges Maskinringar och Hushållningssällskapen. De tre organisationerna var medfinansierare och bidrog med tid och pengar.

LRF Konsults mål med utbildningen är att lantbruksnäringen ska minska utsläppen med 10-15 procent på 15 års sikt. Sören Dahl vet att lantgårdar lätt kan spara genom att gå över till annan bränsleform eller minska dieselförbrukning genom att köra bättre.

– Lantbruket i Sverige skulle kunna spara 600-700 miljoner kronor per år, säger Dahl.

NOMINERAD TILL ÅRETS MILJÖSATSNING

Foto: Sören Dahl

Foto: Luis Fagundez

Flyktingar från Burma odlar köksväxter, tillverkar ost och bakar tunnbröd på en gård utanför Sandviken. Kompetens hos utrikes födda tas till vara i utbildningsprojektet Landsbygd och integration. Arbetet ger också en skjuts till landsbygden.

Projektnamen: Landsbygdsutveckling och integration via traditionellt jordbruk
Projektägare: ViboL ekonomisk förening
Kontaktperson: Luis Fagundez
Kontaktuppgifter: landsbygd.integra@gmail.com
Projektid: okt 2009-okt 2010
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 1 278 000 kronor

Kunskaper hos flyktingar tas till vara i traditionellt jordbruk

– Det handlar om att utnyttja resurser hos de utrikes födda som kommer. Att identifiera, framkalla och utveckla deras egna kunskaper genom ett traditionellt jordbruk så att de kan bli självförsörjande. Många flyktingar kommer ju också direkt från landsbygden i hemländerna när de kommer till Sverige, säger projektledaren Luis Fagundez, som också är agronom.

Den djupare innebörden med projektet Landsbygd och integration via traditionellt jordbruk är nämligen att de utrikes födda ska kunna ta till vara på sina kunskaper och tjäna pengar på jordbruk och livsmedelsproduktion. Projektägare är ViboL ekonomiska förening som fick stöd från landsbygdsprogrammet och medfinansiering i pengar från regionala utvecklingsfonden. Luis Fagundez har på heltid arbetat med projektet tillsammans med kursinstruktören Anna-Karin Modin som bistått med de egna markerna i Moms by. Men det är 16 flyktingar från Burma som har varit i centrum.

– Alla kommer från ett flyktingläger i Thailand. Det är människor i

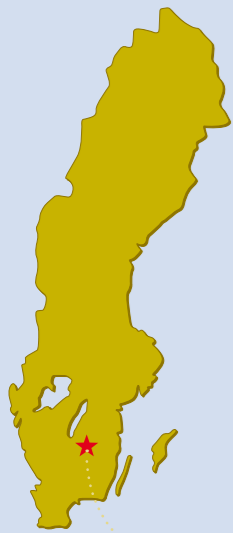
politisk exil, Karenfolk, som egentligen inte vill bli kallade burmeser, säger Luis Fagundez.

Det som kan verka som en enorm kulturkrock i mellersta Sveriges glesbygd har i själva verket varit en relativt lyckad integration, där en del i arbetet handlat om att bekanta sig med köksväxter och grödor, en annan om att lära sig att tillverka ost och baka tunnbröd. Kunskaper har vuxit om hur man kan livnära sig på färdigheterna. Men än ser inte Luis Fagundez några nya företagare. Det är för tidigt.

– De som har fallenhet för att till exempel väva mattor eller odla växter kanske går vidare med detta i företaget. Projektet kan ge sådana vinster längre fram. Vi ser många som har vuxit, säger Fagundez.

En insikt i projektet har varit att människorna kommer från enkla miljöer. Många har bott i läger och har tappat bort initiativ och rutiner. Många har efter flera år fortfarande dåliga språkkunskaper.

– Vi borde kanske ha arbetat mer med varje individ, säger Fagundez.

Namn på företaget: Qibbla Hala AB
Projektägare: Qibbla Halal AB
Kontaktperson: Diler Mustafa Taher
Kontaktuppgifter: qibbla@qibblahalal.se
Projektid: maj-dec 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 480 000 kronor
Vill du veta mer: www.qibblahalal.se

Charkföretaget Qibbla Halal såg mest fördelar med att flytta produktionen till en liten ort. I Stockaryd fanns billiga lokaler, pålitliga anställda och trygghet för personalen. I dag tillverkas moderna halalprodukter som kryddiga köttbullar och nuggets på löpande band.

Halalmat fick glesbygdsorten att växa

Efterfrågan på halalkött ökade så till den grad att Qibbla Halal förra året tog beslut om att flytta produktionen från Johanneshov i Stockholm till smäländska Stockaryd. Företaget investerade i en redan befintlig charkanläggning där toppmodern maskinell utrustning sattes in, bland annat en steklinje. En speciell stek- och ångkokare investerade företaget också i efter beviljat stöd från landsbygdsprogrammet. I fabriken tillverkas i dag kycklingnuggets, shishkebab och falafel, men också mer traditionella köttbullar och burgare.

– Jag tror att vi berikar den svenska matkulturen. Vi använder smaksättningar från det turkiska, arabiska och persiska köket i välkända produkter, säger Diler Mustafa Taher.

Utöver halvfabrikat tillverkar företaget även charkvaror på nya sätt, såsom turkiska korvar, annorlunda stark mortadella och rökta produkter baserade på balkansmaker. Därtill finns styckat kött av nö, lamm och kyckling till försäljning. Grunden i livsmedelshanteringen är slaktat halalkött enligt de stränga muslimska föreskrifterna.

– Vi kombinerar helt enkelt de industriella kraven och livsmedels-

säkerhet med halalprodukter. Vi är det enda företaget i Europa som har ett brett sortiment, säger Diler Mustafa Taher.

Han påpekar att antalet muslimer ökar i Sverige och därmed också behovet av dessa produkter. Försäljningen har snabbt fått ett uppsving i butikskedjor inom Axfood, ICA och Coop. Under 2008/2009 var omsättningen 142 miljoner kronor och beräknas öka med en tredjedel under året.

– Vi har en stor möjlighet att börja exportera våra produkter till de muslimska länderna i Mellanöstern, säger Diler Mustafa Taher.

I dag finns 23 anställda i Johanneshov och i Stockaryd arbetar åtta anställda som behöver öka till 14 under 2011. Att välja det lilla smäländska samhället var ett klokt beslut på många sätt.

– I storstäderna är lokalerna så mycket dyrare. De anställda känns också mer lojala på landsbygden, lugnare och stabilare. Dessutom är det tryggare att bo där.

NOMINERAD TILL ÅRETS INTEGRATIONSATSNING

Foto: Sören Dahl

Foto: Lars-Göran Nybränn

Grythyttans möbler känner många till. Men inte att det en liten bit därifrån finns ett företag, LGN Allack, som lackar alla trädetaljer till möblerna. Affärerna går strålande och nyanställningar sker efter några lyckade investeringar.

Företagsnamn: LGN Allack HB
Projektägare: LGN Allack HB
Kontaktperson: Lars-Göran Nybränn
Kontaktuppgifter: tel 0587-72034
Projektid: jan 2008-nov 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 140 550 kronor

Lackverkstad byggde ut och anställde invandrare

Mitt ute i ingenstans, efter en slingrande enskild väg genom den grantäta skogen i byn Älvhyttan utanför Karlskoga, ligger företaget LGN Allack. Kärnan i verksamheten är lackarbeten till Grythyttans utemöbler. Förra året fick företaget, som drivs i handelsbolagsform, företagsstöd från landsbygdsprogrammet för att kunna växa.

– Vi byggde en ny värmeanläggning, en flispanna, i ett separat hus för att få en bättre uppvärmning som räckte till för våra behov. Vi byggde också en ny hall och verkstad för att ha lager i och en annan del för produktion. I den nya lokalen har vi en ny anläggning för oljeimpregnering och lackning, säger Lars-Göran Nybränn, ägare till LGN Allack.

Det var när arbetsordrarna från Grythyttans möbler blev allt fler som han insåg att företaget behövde ansöka om ekonomiska bidrag. Även om det mesta av byggarbetet gjorts med egna händer, för att hålla nere kostnaderna, hade han inte kunnat expandera utan dessa extrapengar. Snart behövdes också fler anställda.

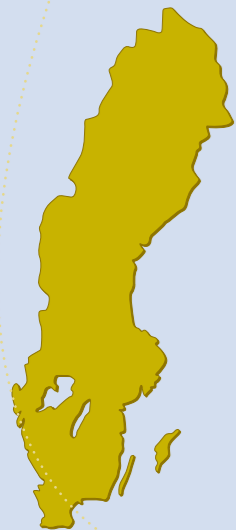
– Förra året nyanställde jag två killar från Litauen, som flyttade till trakten med sina familjer. En annan kille från Litauen har sommarjobb hos mig. Ytterligare fyra killar arbetar i företaget sedan 1992, säger Lars-Göran Nybränn, som får en ny tjejlösning i verkstaden under kommande vecka.

Han är nöjd med alla kontakter med länsstyrelsen under projekt-tidens gång.

– En stor eloge till dem. Det är första gången jag har fått en sådan bra hjälp av myndigheterna, säger Lars-Göran Nybränn.

I byn Älvhyttan lades byskolan ned för några år sedan, vilket var en förlust. Men byn har fått en nytändning genom de invandrade familjer som kommit. Hoppfulla stämningar finns genom de nya ”pionjärerna”. Själv hjälper Lars-Göran Nybränn byborna på sitt sätt:

– Om något går sönder för någon hjälper jag till att reparera i verkstaden. Jag har ju också sett till att mina anställda har fått gå SFI-utbildning och kontakt med myndigheter.

Namn på projektet: Cash, kollo och kompisar
Projektägare: MIKLO och Jordbruksverket
Kontaktperson: Maria Peterson
Kontaktuppgifter:
maria.peterson@jordbruksverket.se
Projekttid: sept 2009– aug 2010
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 280 000 kronor
Vill du veta mer:
www.jordbruksverket.se (under Möjligheter på landsbygden och sedan Företagare med utländsk bakgrund)

Visst kan man få ungdomar i miljonprogramsområden att förstå att det finns ett liv utanför city. Projektet Cash, kollo och kompisar vill "hajpa" landsbygden genom tv-program, affärsidétävlingar, en ny portal för företagsförmedling och sommarjobb.

Sökes: förortsentreprenörer till landsbygden

Landsbygden lider av avfolkning trots att den har både frihet och trygghet att erbjuda nyinflyttade. Möjligheterna är stora för unga förortsentreprenörer från områden som Rosengård i Malmö, Angered i Göteborg och Nacksta i Sundsvall som kan bidra med nya kreativa tankar och affärsidéer på landsbygden. Projektet Cash, kollo och kompisar, som leds av organisationen MIKLO och Jordbruksverket, har pågått sedan hösten 2009 tillsammans med ungdomar från miljonprogramsområden och landsbygdsbor. Möten, workshops och fokusgrupper har hållits för att hitta nya "korsbefruktnings" mellan städer och glesbygd.

Maria Peterson, Team företagande på Jordbruksverket, tycker att det har varit spännande att "tussa ihop" två olika världar, förorter och landsbygd. Och det finns också vissa likheter mellan dem.

– Båda parterna talar ofta om att de befinner sig i utanförskap, att de inte får tillgång till samhället eller är med. Ändå är mängden människor som bor på landsbygden i majoritet i Sverige.

Projektet avslutades med ett stort möte med organisationer, myndigheter och företag den 23 augusti i år i förorten Vårby gård i Stockholm.

– Vi ville knyta ihop vad vi kommit fram till och hitta idéer som för arbetet vidare. Vi blandade ungdomar från olika områden med ungdomsorganisationer som Vi unga, Ung Företagsamhet, men också länsstyrelsen och kommuner. Vi fick fram flera konkreta förslag i olika samtalsgrupper, säger Maria Peterson.

En idé som kom upp under mötet var att starta en portal på internet, där landsbygdsföretagare som inte har någon efterträdare kan skriva in sig. En företagsförmedling, fast med landsbygdsinriktning.

– Andra idéer var tv-program med arbetstiteln Blatte söker bonde, affärsidétävlingar där miljonprogramsbor löser landsbygdsutmaningar och sommarjobb för miljonprogramsbor på landsbygden, säger Carlos Rojas, projektledare på MIKLO, som ser hur 40 personer är igång med att sjösätta de förändringar som föreslogs.

NOMINERAD TILL ÅRETS INTEGRATIONSSATSNING

Foto: Lili Ha

Foto: Marie Lekare

Lära sig att angöra en brygga och manövrera en båt. I Smedjebackens båtklubb hölls utbildningar för kvinnor för att få dem att njuta mer av sjölivet och få mer sjösäkerhet. Efter leaderprojektet har flera av de deltagande 40 kvinnorna blivit mer självsäkra.

Namn på projektet: Kvinnor ombord
Projektägare: Smedjebackens båtklubb
Kontaktperson: Marie Lekare
Kontaktuppgifter: marie.lekare@dalnet.se
Projektid förstudie: maj–dec 2009
Projektid: jan 2010–mars 2011
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 50 000 kronor samt 192 360 kronor
Vill du veta mer:
www.smedjebackensbatklubb.se

Kvinnorna kan numera angöra bryggor

– Vår ambition var att skapa ett båtliv där kvinnor och män kan vistas på samma villkor, säger Marie Lekare, som lett projektet Kvinnor ombord för Smedjebackens Båtklubb.

Själv är hon en van båtmanneiska som vuxit upp i föräldrarnas stålsnipa. Men hon märkte att hon som kvinna var förunderligt ensam med detta nöje.

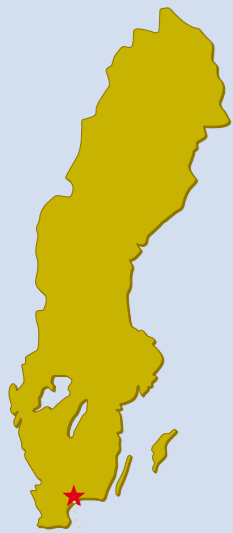
– Smedjebacken är ändå en av Sveriges största insjöhamnar med fler än 400 båtplatser, men hur mycket jag än funderade kom jag bara fram till fem kvinnor som kunde manövrera sin båt obehindrat. Jag tyckte att det var konstigt att så många kvinnor avstod ifrån något som jag själv värderade så högt. Vill vi inte eller tror vi inte att vi kan?, undrade Marie Lekare, som snart konstaterade att ett projekt behövdes.

Leader Bergslagen beviljade pengar till Smedjebackens Båtklubb till en förstudie för att ta reda på varför inte kvinnor körde båt i större utsträckning. Enkätsvaren från 210 kvinnor visade på några huvudorsaker: främst upplevde de männen som så mycket bättre på att hantera båten, och själva kände de sig osäkra och bekväma.

– Mitt mål var inte ett feministiskt projekt, utan mitt fokus låg mer på ökad livskvalitet för kvinnor, som i denna form påverkar både sjösäkerhet och jämställdhet i positiv riktning, säger Marie Lekare.

Enkäten låg sedan till grund för ett utbildningsprojekt under 2010, även detta med stöd av landsbygdsprogrammet, då Smedjebackens Båtklubb har samarbetat med flera lokala organisationer. För kvinnor hölls föreläsningar om mod/motivation och baskunskaper om navigation och manövrering, som följdes upp med cirklar i förarintyg, splitsning och förtöjningsknopar samt praktisk manövrering. Resultatet har Marie Lekare märkt av tydligt i just ökad livskvalitet, och främst då hos de kvinnor som deltagit i den praktiska manövreringen.

– Det är så många fler som kan njuta av livet på sjön. Jag vet en kvinna, Ami, som säger ”nu kan jag ta ut barnen på sjön själv, och behöver inte längre vänta tills Lasse kommer hem.”

Projektamn: Queenia
Projektägare: Queenia Lokalt Resurscentrum
Kontaktperson: Sylvia Persson
Kontaktuppgifter: sylvia@goingenaringsliv.nu
Projektid: jan-nov 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 81 729 kronor
Vill du veta mer: www.queenia.se

Att kvinnor kan är självklart.
Men kvinnliga företagare behöver
ibland kompetensutveckling. Det ansåg
nätverket Queenia som startade en
ledarskapsutbildning för kvinnor i Östra
Göinge i nordöstra Skåne.

Queenia fick kvinnliga företagare att våga

Två utbildningar för 22 kvinnor är resultatet av projektets insatser. Effekterna för de involverade deltagarna är desto större: kvinnorna har fått ökat självförtroende, blivit mer professionella och drivande i sina företag. Verksamhetsledaren Sylvia Persson pratar med inlevelse om de hon mött, särskilt en kvinna.

– Vi har till exempel en arbetslös kvinna som med hjälp av Queenia startade köttföretaget Nedanbäckes gårdsprodukter med styckat kött och tillagade produkter. Företaget har vuxit kraftigt och hennes man har faktiskt fått sluta sitt arbete för att börja i företaget, säger Sylvia Persson, vars nätverk ingår i den ekonomiska föreningen Göinge Näringsliv.

Resultatet syns inte i fler nystartade företag eller nyanställningar, men kvinnorna presenterar sina verksamheter på ett annat sätt i dag. Förut visste inte ens en del vad ett visitkort var, i dag har många hemsidor och håller föredrag om sina affärer.

– Vi har helt klart fått fler kvinnor att se sig som företagare och de har förbättrat sina verksamheter. Tidigare hade vi många dolda före-

tagare. Kvinnorna kunde säga att de jobbade lite för sin man när de i verkligheten skötte om hela företaget, säger Sylvia Persson.

Utbildningarna för kvinnorna pågick under tre heldagar och två halvdagar med Camilla Dahlström som projektledare. En del av kvinnorna fick även mer riktad utbildning i grupperna handels-, tjänste- och turismföretag. Pengar från landsbygdsprogrammet bidrog till ett gediget kursupplägg, inbjudna föreläsare och en subventionerad avgift.

Sylvia Persson har onekligen blivit en institution på orten Östra Göinge med 13 000 invånare. Som rådgivare på kommunens näringslivskontor har hon haft mycket kännedom om kommunens kvinnliga företag som hon använt konstruktivt i arbetet med Queenia. Hjälp med marknadsföring, tillgång till andra nätverk, seminarier, utställningar och mässor är strategiska sätt att hjälpa kommunens kvinnor. 140 företag är i dag medlemmar i nätverket

– Flera har sagt att detta är det bästa som hänt i kommunen på senare år.

NOMINERAD TILL ÅRETS JÄMSTÄLLDHETSSATSNING

Foto: Sören Dahl

Foto: Lotta Fabricius

Kvinna och biodlare. Traditionellt sett har inte de två begreppen varit så självklara i organisationen Sveriges Biodlares Riksförbund, SBR. Därför startades ett projekt för att tillgodose kvinnornas behov genom kurser och möten.

Projektname: SBR:s Kvinnliga Nätverk
Projektägare: Sveriges Biodlares Riksförbund, SBR
Kontaktperson: Lotta Fabricius
Kontaktuppgifter: lotta.fabricius.sbr@biodlarna.org
Projektid: april 2007-dec 2009
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 300 000 kronor
Vill du veta mer: www.biodlarne.se/sbrquinnor

Kvinnliga biodlare stärktes genom regionala träffar

En tydlig våg av nya biodlare är skönjbar i landet, och märks i SBR:s medlemslista. Av de nya medlemmarna som tillkommit under senare år är 40 procent kvinnor, vilket innebär att den kvinnliga andelen i medlemsstyrkan ökat till 23 procent av de totalt ca 10 000 medlemmarna.

– Det finns en hel del kvinnor inom organisationen, men de syns inte alltid. Det är glesst mellan biodlarna och ännu glesare mellan kvinnor i biodlingen inom organisationen så vi ville stärka dem särskilt, säger Lotta Fabricius, en av projektledarna och administratör inom det kvinnliga nätverket och SBR Quinnor.

Detta kontaktnät har funnits i sju år för erfarenhetsutbyte och för att tillföra kompetens. Just det sistnämnda behövde en större tyngd. Nätverket, med bland annat Lotta Fabricius i spetsen, beviljades pengar från landsbygdsprogrammet 2007 för att stimulera till utbildningsinsatser i de regionala nätverken ute i landet. Medfinansiering utgick från SBR. Bakgrunden till projektet var tydlig.

– Kvinnor har en lite annan ingång till biodlingen än män, det kan se det som en miljöinsats eller som en möjlighet till inkomst i en deltids-sysselsättning. Fler kvinnor startar med biodling med avsikt att kunna leva på det, säger Lotta Fabricius.

Sedan projektstarten har en årlig nationell utbildningsträff hållits för kvinnor. Aktiviteter i de regionala nätverken i distrikten riktade till kvinnor är också fler i dag, till exempel har Skånes distrikt haft träffar om bisjukdomar, ergonomi och besök på bivaxfabrik. Särskilda ”kontaktkvinnor” har också utsetts i distrikten, en av dem är Ingrid Hallberg i just Skåne.

– Träffar med bara kvinnor är bra eftersom diskussionen blir en annan. Kvinnor pratar på kvinnors vis, säger Ingrid Hallberg.

Effekten av projektet är svår att sätta om, menar Lotta Fabricius, som hon ser tydligt att bilden av biodlarna har förändrats ute i landet.

– Jag vet att det kommer in många kvinnor i biodlingen efter att de träffat en kontaktkvinna.

Projektname: Hästlyftet – Kompetenscentrum Gävleborg

Projektägare: Länsstyrelsen Gävleborg

Kontaktperson: Mariana Femling

Kontaktuppgifter: mariana.femling@lansstyrelsen.se

Projektid: feb 2009-mars 2011

Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 1 156 000 kronor

Vill du veta mer: www.hastlyftet.eu

Drygt 800 deltagare har fått ökad kompetens om företagsekonomi och juridik i projektet Hästlyftet. Syftet är att uppmärksamma hästnäringen som omsätter en miljard kronor enbart i Gävleborgs län. Nästa steg är ett varaktigt kompetenscentrum.

Hästsektor lyfts genom kursverksamhet

Projektledaren Mariana Femling anser att hästnäringen är en viktig tillväxtfaktor som har stor betydelse för den sociala och ekonomiska utvecklingen i samhället, framförallt för landsbygden. Projektet har fått stöd av landsbygdsprogrammet och ägs av länsstyrelsen i Gävleborg som även är medfinansier. Upplägget i projektet har varit att rikta kurser till utövare inom hästsektorn, hästägare, företagare och blivande sådana.

– Sedan projektstart har vi hållit 32 kurser, allt från kvällskurser till tvådagarskurser, för drygt 800 deltagare. Fokus har främst varit på företagsutveckling såsom affärsutveckling, marknadsföring, ekonomi, skatteregler och hästjuridik. Men även djurens välfärd är en viktig del av det vi jobbar med, säger Mariana Femling, som är projektledare utifrån länsstyrelsen i Gävleborg.

– Jag ser att folk knyter kontakter i högre grad och att de blir allt kunnigare, menar Femling, som ser tydligare effekter under de åtta år som arbetet har pågått och fått projektstöd från olika bidragsgivare.

Ett resultat är Ridled Hälsingland, som är ett nätverk av tjugotalet

hästföretagare som bygger sin verksamhet kring leden, bland annat företaget Tur o Ton som har turer med häst och vagn med musik.

Men projektet Hästlyftet vill nå ännu längre. Målet är att skapa förutsättningar för ett kompetenscentrum för hästrelaterade frågor i länet. Mariana Femling, som numera blivit en lobbyarbetare, menar att arbetet kräver en oberoende huvudman och en långsiktig finansiering:

– Region Gävleborg eller Länsstyrelsen skulle kunna vara alternativ.

Att hästsektorn är viktig och måste uppvärderas i näringslivet visar enligt henne statistik från flera håll. Bara i Gävleborg omsätter sektorn en miljard kronor per år.

– Bra förutsättningar för hästverksamhet är viktigt för länets attraktionskraft och att få människor, och då främst kvinnor, att stanna kvar, flytta tillbaka och flytta dit, säger Femling.

NOMINERAD TILL ÅRETS JÄMSTÄLLDHETSSATSNING

Foto: Claes Larsson

Foto: Anna Andersson

Böljande hedar med betande lamm brer ut sig vid revet i Jonstorp. Här i Kullabygden i nordvästra Skåne har en lammuppfödare byggt upp sin dröm under flera års tid. Otto Ramsay har en efterfrågad lammkötsproduktion genom sin gårdsbutik.

Lammgård i Kullabygden investerade i gårdsbutik

– Vi slaktar än så länge inte själva, men vi säljer allt vårt styckade lammkött i vår gårdsbutik, säger 27-åriga Otto Ramsay.

Tacksamt tog han emot 200 000 kronor i nystartsstöd från landsbygdsprogrammet förra året för att kunna bygga om det gamla stallet till en modern gårdsbutik. Kunderna har praktiskt taget bankat på dörren sedan första dagen gården öppnade hösten 2009.

– Det är en enorm efterfrågan från privatkunder och restauranger runt om oss och vi jobbar ständigt för att kunna följa upp det växande intresset för närproducerat lammkött. Det så roligt för oss att folk uppskattar vårt lamm, säger Otto Ramsay.

Föräldragården tog han över för bara två år sedan, men han driver den inte helt ensam. Vid sin sida har han sin flickvän, Anna Andersson, som är grafisk formgivare och därmed kan hjälpa till med marknadsföringen, men också i butiken.

– Föräldrarna hjälper också till på gården, speciellt när fåren lammar, säger Otto Ramsay, som tidigare arbetade som greenkeeper på en närbelägen golfbana, men valde att satsa på gården.

Namn på företaget: Kulla Lamm
Projektägare: Otto Ramsay, Kulla Lamm
Kontaktperson: Otto Ramsay
Kontaktuppgifter: otto.ramsay@kullalamm.se
info@kullalamm.se
Tidpunkt för utbetalning av startstöd: hösten 2009
Vad har du fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 200 000 kronor
Vill du veta mer: www.kullalamm.se

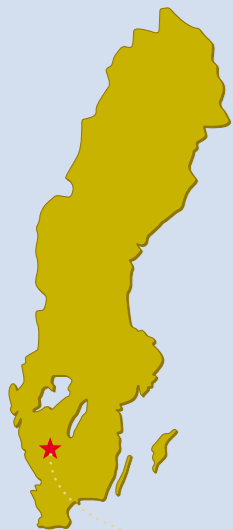

På betesmarkerna går idag 220 tackor med sina lamm som nästa år kommer att utökas till omkring 300 tackor. Beslutet att utöka beståndet var nödvändigt för att kunna svara mot efterfrågan från konsumenterna.

– Utmaningen ligger i att behålla den småskaliga kvaliteten och kontrollen, men samtidigt producera en tillräcklig volym. Det handlar om att bibehålla den goda djurhållningen, bra foder och omsorg om djuren, säger Otto Ramsay.

I dag slaktas allt lammkött i Munka-Ljungby och fraktas sedan tillbaka för styckning och försäljning i butiken. Utöver att kunna tillhandahålla ett bra närproducerat kött vill Otto Ramsay även ge kunderna en inblick i gårdsverksamheten.

– Jag hoppas att vi kan ge en positiv bild av svenskt lantbruk. Vi lantbrukare är för dåliga på att marknadsföra oss själva och varandra. En levande landsbygd med stark framtidstro är något vi kan ge tillbaka till bygden och de som besöker oss, säger han.

Namn på projektet: Sixten
Projektägare: Leader Sjuhärad
Kontaktperson: Marcus Mellqvist
Kontaktuppgifter: marcus@leadersjuharad.se
Projekttid: okt 2008-okt 2011
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 2 026 770 kronor
Vill du veta mer: www.sixten.info

Många idéer finns hos unga, men få lyssnar på dem. Leaderprojektet Sixten i Sjuhäradsbygden insåg problemet och tog saken i egna händer. Sedan två år delas checkar ut till unga som genomför projekt. Gyckel och lerduveskytte är några exempel.

Sixten ser engagerade stolta ungdomar

– Sixten är ett projekt av unga för unga. Därigenom får de utveckla sin egen landsbygd.

Orden från projektledaren Marcus Mellqvist visar på ett unikt förhållningssätt till ungdomar. På samma gång ger det ett tydligt underbetyg till ett vuxensamhälle som sällan vågat tro på sin nästa generation. Detta var bakgrunden till att paraplyprojektet Sixten 2008 skapades inom Leader Sjuhärad med öronmärkta pengar för unga från landsbygdsprogrammet. ”Ungdomscheckar” delas sedan ut till projekt.

– Ungdomar ansöker om checkar på max 20 000 kronor för att förverkliga olika idéer. Sedan hjälper vi dem att planera och genomföra dessa, säger Marcus Mellqvist.

Åtta ungdomar, en från varje kommun i regionen, ingår i den beslutande grupp som bedömer ansökningarna efter gällande regelverk.

– Jag fungerar endast som rådgivande kring regler, fortsätter Mellqvist, som arbetar heltid i projektet.

Efter två år har elva checkar delats ut till projekt. Gatuteater, geo-

catching (skattjakt efter gps i skogen), bordtennis, lerduveskytte och boxercise är några pågående exempel. Resultaten syns, främst inom bords hos de unga.

– Vi ser väldigt mycket personlig utveckling hos ungdomarna. Förut trodde de inte på sig själva, i dag håller de föredrag om sina projekt. Men vi har också exempel på en kille som drev ett tidigare gyckelprojekt, som senare började arbeta inom kulturskolorna, säger Marcus Mellqvist, som är utbildad teaterpedagog.

Poängen med projektet är att få ungdomar att trivas i sin glesbygd, att utveckla sina idéer och sig själva. Detta gör kanske att en del stannar kvar eller återkommer efter utbildningar.

– Jag brinner mycket för att få ungdomar att bli lyssnade på så att de kan bo kvar. Sixten är ett jätteviktigt verktyg som också kan användas i andra ungdomsverksamheter. Unga som stötts och får chansen att engagera sig i något hamnar förmodligen inte lika lätt i drogmissbruk eller kriminalitet. Ge unga möjligheten att ta ansvar och genomföra något - och du har grunden för stolta och engagerade vuxna.

NOMINERAD TILL ÅRETS UNGDOMSSATSNING

Foto: Marcus Mellqvist

Foto: Jürgen Heeger

24-åriga Anna Heeger fick företagsstöd från landsbygdsprogrammet. Som ung företagare och trädgårdsingenjör lyckades hon och hennes syster få Katrinebergs Handelsträdgård att blomma ut.

Namn på företaget: Katrinebergs Handelsträdgård AB
Projektägare: Katrinebergs Handelsträdgård AB
Kontaktperson: Anna Heeger
Kontaktuppgifter: katrineberg@yahoo.se
Tidpunkt för beviljande av startstöd: 2007
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 250 000 kronor
Vill du veta mer: www.katrinebergs.se

Ung tjejs företag fick stöd för att växa

Familjeföretaget, som ligger fem kilometer utanför Frövi, hade drivits sedan 1963 av hennes föräldrar. För tre år sedan togs det över av två av döttrarna. Anna Heeger kommer tydligt ihåg hur hon som liten absolut inte ville bli trädgårdsmästare efter att ha sett hur många övertidstimmar mamma och pappa arbetade. En känsla som förändrades alltmedan hon växte upp.

– Jag utbildade mig till trädgårdsingenjör vid Alnarps lantbruksuniversitet och ville sedan driva trädgården vidare, säger Anna Heeger, som äger och driver den tillsammans med systemen Laila.

Just nu, när september inträtt, är det lågsäsong. Det enda som odlas är murgröna som säljs i parti till detaljhandeln. Säsongen med sommarblommor i kruka, amplar och stamväxter tog som vanligt slut i juni, och resulterade i ännu ett uppsving i försäljningen. Omsättningen ökar för företaget.

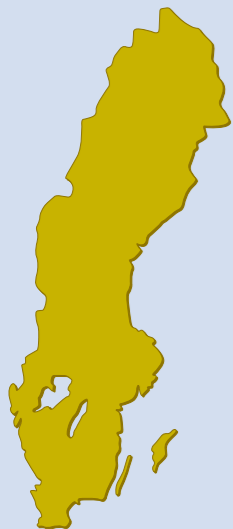
– Vi har en ökande kundkrets här i Örebrotrakten. Vi är en gammaldags trädgård med genuin miljö och hög kvalitet, något som många kunder uppskattar. De kan också gå runt hos oss i växthusen och se odlingarna, säger Anna Heeger.

Konkurrenterna i omgivningarna har andra inriktningar. Plantmarknaden i Lindesberg har mest perenna växter och Plantagen i Örebro satsar mest på pris och storskalighet. Men Katrinebergs Handelsträdgård har även försäljning av blommor till kyrkogårdar. Den breda kundkretsen, som utgörs av hemförsäljning och partikunder, är en del av förklaringen till framgången.

– Vi skapar personliga kundrelationer. Vi har även försökt att marknadsföra oss mer och har till exempel startat en hemsida, säger Anna Heeger.

Startstödet på 250 000 kronor från landsbygdsprogrammet fick hon och företaget beviljat under sommaren 2007. Då tog tjejerna också över företaget, som startade i princip från ”noll”, med liten upparbetad kassa. De hann inte heller med någon sommarförsäljning under det året. Att då ha extra pengar på banken från landsbygdsprogrammet var till stor hjälp.

– Jag behövde inte längre belasta företaget med min lön. Pengarna har hjälpt till jättemycket, säger Anna Heeger.

Namn på projektet: Naturbrukselever landsbygdsutvecklar
Projektägare: Naturbruksskolornas förening
Kontaktperson: Maria Elinder
Kontaktuppgifter: maria.elinder@naturbruk.se
Projektid: aug 2008-jan 2011
Vad har ni fått i medel från landsbygdsprogrammet?: 1 500 000 kronor
Vill du veta mer: www.naturbruk.se

Företagsamma naturbrukselever kan få fart på landsbygden. Så ser tanken ut med projektet Naturbrukselever landsbygdsutvecklar där ungdomar på dessa gymnasier stimuleras att bli ännu mer inriktade på entreprenörskap.

Naturbrukselever ska lyfta landsbygden

På landets naturbruksskolor går i dag 3 300 elever per årskurs i utbildningar som redan har femton veckor arbetsplatsförlagda praktikperioder. Genom att ytterligare förstärka de ungas kunskaper om entreprenörskap blir de ännu duktigare på att realisera sina drömmar i egna verksamheter. Med pengar från landsbygdsprogrammet och medfinansiering från Naturbruksskolornas förening kunde det aktuella projektet starta för två år sedan. Agronom Maria Elinder har utifrån Naturbruksskolornas förening drivit projektet vars styrgrupp satte samman kompetensutvecklingsaktiviteter i fem olika strategiska delar.

– Den första delen handlar om att stimulera elever och lärare och ge dem kunskaper i entreprenörskap, säger Elinder.

Den andra delen riktar sig speciellt till tredjeårselever för att särskilt stötta dem till att bli företagare med lektioner i företagsekonomi, marknadsföring och annat affärstänkande. Den tredje beståndsdelen i projektet var att regionalt vid SLU i Alnarp, Uppsala och Umeå samlar lärare och instruktörer till en tredagarskonferens om entreprenörskap.

– Vecka 44 under 2008 hade vi ett jätteevenemang med tre parallella konferenser för 1100 naturbrukspedagoger, säger Maria Elinder.

De två sista delarna berör dels ungdomar med utländsk bakgrund, dels företagsamma tjejer på djurvårdsområdet. Arbetet till utrikes födda går ut på att samverka med andra integrationsprojekt såsom Cash, kollo och kompisar som riktar sig till förortsungdomar. (se sidan 42). Tjejinriktade insatser handlar om att få igång företag inom sällskapsdjursområdet, till exempel hundsektorn.

Projektledaren har inte än kunnat mäta resultat i form av antal nya företagare bland avgångselever, men hon ser hur kompetensen växer hos dem.

Vilka lärdomar kan hon ge till andra likartade arbeten?

– Det blev tydligt att en ny process startade med varje årskurs på skolorna och om någon lärare slutade blev det sårbart. Och det är viktigt att förankra arbetet hos skollärdarna, vilket vi har lyckats väl med, säger Elinder.

NOMINERAD TILL ÅRETS UNGDOMSSATSNING

Foto: Bengt Jonsson

...sist, men inte minst

Tips och goda råd från årets satsningar

- Förverkliga din dröm och ditt projekt, men var beredd att lägga ned tid och kraft i arbetet.
- Skriv en projektplan som är användbar för er själva – inte för utomstående myndigheter. En checklista kan t.ex. vara ett tips i projektarbetet.
- Tänk underifrånperspektiv. Ett smart och viktigt grepp för att få människor att samverka. Det ger bättre delaktighet.
- Förankra hela tiden projektet mellan t.ex. styrgrupp och involverade parter så att ni har alla ”med er”.
- Ta hjälp av all lokal kunskap ni kan hitta, näringslivssekreterare, föreningsfolk, företag och andra experter i just er region.
- Hitta en vettig balans mellan ord och handling. Administrationen får t.ex. inte tynga så mycket att ”aktiviteter” uteblir.
- Alltför många aktörer kan också bidra till att arbetet blir administrativt tungt, t.ex. om alla ska dokumentera i projektdagböcker. Minimera och gör arbetet effektivt.
- Om ett stort antal aktörer samverkar – se till att förbereda inför och berätta om varje steg i projektet. Informera för att nå transparens, öppenhet och förankring.
- Marknadsför och informera om projektet genom hemsida, i olika medier, annonser och på nätet.
- Skriv gärna en kommunikationsplan om projektet är mycket ”utåtriktat”. Kontakta t.ex. alltid press och tidningar inför aktiviteter.
- Dokumentera gärna under projekttiden, både skriftligt och t.ex. med fotografering.
- Lobba gärna redan under projekttiden för arbetets fortsatta levnad. Försök att skapa resurspersoner, i t.ex. kommunförvaltningar som kan ta över funktioner/arbete.

Framgångsfaktorer

- God strategi och noggrann planering.
- Engagemang och drivkrafter.
- Bra resurspersoner som knyts till projektet, t.ex. föreläsare, byggpersonal och andra utförare.
- Behov styr efterfrågan. Detta gäller även för ett projekt som har syfte att nå en målgrupp. Lyssna av målgrupper och dess behov inför upplägg av projektet.
- Enkäter och mindre marknadsundersökningar kan vara lyckosamt inför t.ex. utbildningsaktiviteter.
- Strategiska kontakter för samverkan med kommun, landsting eller organisationer som en hjälp och stöd i arbetet.
- Arbete över gränser, t.ex. mellan kommuner eller mellan kommuner och organisationer. Brett samarbete underlättar för regionövergripande lösningar som gynnar t.ex. miljö- och företagsfrågor.

